

Til
Ane Osnes
Utenriksdepartementet

Dato: 31. Januar 2019

Handelskampanjens skriftlige innspill til prosess og posisjoner på e-handel

Ref. referansegruppe på e-handel

Det er ingen tvil om at økt e-handel, samt teknologi i videre forstand, vil kunne bidra til fremtidens utvikling, sysselsetting og inntektsmuligheter. Men akkurat som med tidligere endringer i teknologi og handel, er det helt avgjørende med gode reguleringer og institusjonell støtte, både nasjonalt og internasjonalt, for at nasjoner, lokalsamfunn, næringsliv, kompetansemiljøer, arbeidere, og forbrukere skal dra nytte av mulighetene. Monopolisering av teknologi, datalagring, algoritmer og kildekoder må hindres, med politikk på alle områder. Derfor er det grunn til stor forsiktighet med regelverk i WTO før en har analysert både offensive og defensive interesser, og analysert hva som skal til for å balansere makt mellom storaktørene både i næringsliv og stormaktene USA og Kina.

Vi vil oppfordrer til å definere en politikk for digital suverenitet som en sentral del innen digital industri-, kompetanse, sikkerhet og beredskap, arbeidsliv, og person- og forbrukervern. Ikke bare vil en slik strategi kunne gi økonomiske gevinster og bedre sikkerheten og privatlivet, det må ivareta demokratisk kontroll over samfunnet og personvern knyttet til offentlig innsamlede data. En offentlig og demokratisk forvaltning av stordata er en nødvendig del av en industriell og offentlig digital politikk.

Innspill til posisjoner og prosess på e-handel

Næringsstrategi

Det ligger store muligheter i e-handel, og videre forstand i den digitale økonomien. Det at prosessen i Norge og i WTO er på et tidlig stadium må utnyttes til å lage posisjoner på e-handel som bygger opp om en større næringsstrategi for den digitale økonomien. Nesten all digital handel er i dag dominert av noen få globale selskaper fra USA og Kina som gjennom sine plattformer ikke bare reorganiserer økonomisk aktivitet, men skaper en digital dominans.

Fremfor digital liberalisering trenger vi en digital industrialiseringsstrategi som tar hensyn til jobbskapning og utvikling for de mange, og ikke for de få. Digital industrialisering innebærer et behov for investeringer i den tekniske, juridiske og økonomiske infrastrukturen i et land. Dette innebærer politikk for å støtte og utvikle innenlandsselskaper, kompetansemiljøer og plattformer; bygge kapasitet til å bruke innenlandsdata innen rammer av samfunnets interesse, samt strategisk støtte til små- og mellomstore bedrifter gjennom teknologioverføring og innovasjonssamarbeid. En digital næringsstrategi må legge opp til en politikk for å sikre sysselsetting, skattlegging av selskapene og rettferdig investeringer for å minske det teknologiske gapet. Vi må fremme forbrukerrettigheter og personvern gjennom

håndheving av tiltak for forbruker- og innbyggerbeskyttelse, samt fremme en konkurransepolitikk som begrenser markedsmonopol og dominans.

Et viktig grunnlag i utviklingen av en digital næringsstrategi er åpne kildeprogrammer og plattformer. Staten/kommunen burde også satse på oppbygging/styrking av kapasitet på dette feltet for å hjelpe gründere og kommuner når de ser etter, eller skal utvikle nye tjenester og produkter (se *Framasoft*¹ i Frankrike). En satsning på en åpen digital plattform vil være positivt for gründere og kommuner. I offentlig sektor burde åpen programvare være et krav, slik det allerede er i Frankrike, og i offentlige anskaffelser burde det være en prioritering. En prioritering av åpen programvare for stat/kommune vil gjøre det mer effektivt og kostnadsbesparende å tilpasse tjenesten til andre kommuner, etater og institusjoner.

Vi oppfordrer Regjeringen til å utvikle en strategi for digital industrialisering som baserer seg på bruk av åpen kildekodeprogrammer og utbygging av digitale plattformer med åpen teknologi som kan deles og videreutvikles. Data må defineres som en fellesressurs, sikkerhet og beredskap som et felles ansvar

1. Datainfrastruktur – flyt og eierskap til data

Bærekraftig utvikling er avhengig av fri flyt av informasjon, men fri flyt av informasjon er ikke det samme som fri flyt av data. Fri overføring av grensekryssende data, som er den mest verdifulle ressursen i den digitale økonomien, til store multinasjonale selskaper er problematisk. Det medfører sikkerhetsrisiko og konkurransebegrensning. På nåværende tidspunkt, verdsetter de fleste land (og dets innbyggere) ikke data riktig, og mye data sendes ut av landet til store selskaper uten nok forbruker-, arbeider-, innbygger- og næringslivsbeskyttelse. Land, og spesielt utviklingsland, må ha muligheten til å utnytte verdiene i stordata for fellesskapets interesser og innenlands entreprenører. Det innebærer at land må ha muligheten til å velge å lagre dataen lokalt, og den muligheten burde ikke begrenses gjennom en WTO-avtale på e-handel.

Lagring av data er ikke bare verdier i den digital økonomien, men det er også sikkerhet og beredskap.

Det gjelder kritisk infrastruktur, og hva som faller inn under den definisjonen, helsedata på avveie, men også for eksempel regulering av finanssektoren. Under finanskrisen i 2008 opplevde amerikanske myndigheter å ikke få nødvendig og rask tilgang til viktig data siden Lehman Brothers hadde data lagret i blant annet Hong Kong og it-arbeiderne hadde dratt hjem². Det må derfor sikres politisk handlingsrom for å kunne lage politikk for kontroll med og utvikling av data, inkludert å potensielt lagre det lokalt eller regionalt når det er behov for det.

Det kan bli så godt som umulig for myndigheter å kreve tilgang til data, selv til viktige samfunnsnyttige formål, dersom den er lagret i andre land. I tillegg har myndighetene ingen garanti for at de kollektive stordata generert av og om innbyggerne ikke brukes til formål som er direkte truende, for eksempel i informasjonskrigføring eller som økonomisk pressmiddel.

---

¹ <https://framasoftware.org/en/>

² http://www2.itif.org/2016-financial-data-trade-deals.pdf?mc_cid=0a36b6ab0c&mc_eid=671b585ee6

Vi mener norske posisjoner burde sikre at land kan kreve lokal eller regional lagring av data.

2. Skattlegging

Skattlegging av de globale teknologigigantene har vist seg svært vanskelig. Sammenlignet med nasjonale selskaper betaler de tilnærmet ingenting i skatt. Dette er en trussel for velferdsstaten, men det er også dypt konkurransevridende for andre selskaper.

Det foreslåtte regelverket for e-handel i WTO omfatter minst fem mekanismer for å sikre at dagens skattefrie praksis fortsetter, ved at teknologigigantene ikke vil stå ansvarlig for skattebidrag i jurisdiksjoner der de opererer eller profitterer, ikke bare ved å forby passende beskatning, men også ved å forby krav om at selskapene skal en lokal tilstedeværelse i land der de opererer. Handelskampanjen motsetter seg dette, da det må forventes at de store teknologiselskaper skal bidra til det nasjonale skattegrunnlaget, akkurat som lokale og ikke-digitale selskaper. Digitale aktører utnytter sin mobilitet og immaterielle egenskaper for digitale varer og tjenester for å unngå skatt og skape et ujevnt konkurranseområde som gjør skade på konkurrenter som driver tradisjonelle virksomheter og overholder tradisjonelle skattemodeller.

Det er et stort behov for skattelegging av internasjonale selskaper, og vi mener norske posisjoner må være å bevare handlingsrommet for krav om lokal tilstedeværelse for utenlandske selskaper.

3. Tilgang på kildekoder og algoritmer

Det er avgjørende at myndighetene kan få tilgang på kildekode og algoritmer for å kunne regulere med hensyn til helse, miljø, sikkerhet og personvern. Dette er nødvendig for å for eksempel sjekke sikkerheten til biler og medisinsk utstyr, minimere fremtidig hacker- angrep, sikkerheten i pacemakere og pulsklokker, kritisk infrastruktur, internetttoppkobla produkter, eller algoritmene i spillemaskiner som viser vinnere sjanser³. For eksempel fant amerikanske myndigheter i 2015 at Volkswagen hadde programmert motoren til å bare aktivere utslippsreduksjoner under testing, men under vanlig bruk slapp bilen ut opptil 40 ganger mer NOx enn lovlig⁴.

Konkurranselovgivning:

Det er viktig å kunne sjekke kildekode ved mistanke om markedsmissbruk og konkurransehennende oppførsel.

- Eks: I 2017 ga EU kommisjonen Google en bot på 2,42 milliarder euro for å misbruke sin dominans gjennom bruk av algoritmer som favoriserte egne produkter⁵.

³ <https://static.ptbl.co/static/attachments/195151/1544705584.pdf?1544705584>

⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Volkswagen_emissions_scandal

⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1784_en.htm

Finansregulering:

Amerikanske myndigheter har tilgang på kildekode til høyfrekvens aksjehandel, fordi det er en frykt for at høyfrekvens aksjehandel kan forverre børskrakk⁶.

Selv om forsiktighetsreglene (*prudential defence*) i GATS kunne bli brukt på tilgang på kildekode ift finansregulering, blir den kansellert ut av den siste setningen («*Where such measures do not conform with the provisions of the Agreement, they shall not be used as a means of avoiding the Member's commitments or obligations under the Agreement*»). Dette har ført til at både USA og EU har lagt inn sterkere vern for finansreguleringer i sine handelsavtaler.

- For eksempel i TPP, virker det ikke som amerikanske myndigheter mente det var nok med forsiktighetsregelen fra GATS når det gjaldt lokal lagring av finansdata, da de insisterte på å ekskludere finansdata fra forbudet mot lokal datalagring i e-handel kapitlet⁷.

Antidiskrimineringslov

Tilgang på algoritmer kan være avgjørende for å sjekke for diskriminering. Diskriminering i algoritmene kan være utilsiktet, men likevel reelt.

- I USA har det vist seg at programmet som avgjør dommen til amerikanske domfelte har gitt lengre dommer til svarte amerikanere. Dette fordi algoritmene har brukt partisk datamateriale⁸.
- Forskning har vist at når Google antar at brukeren er en mann får personen mer annonser om lederstillinger og direktørjobber⁹. På denne måten opprettholder og forsterker algoritmene diskriminering i samfunnet.
- Hvis myndighetene ikke kan sjekke algoritmene er det vanskelig å finne ut om dette er målrettet diskriminering.

EU et al. og Japan sine forslag i WTO på å hindre tilgang på kildekode har ingen foreslåtte unntak til den regelen. Begrensede unntak på tilgang på kildekode, som det lagt inn i TPP, er ikke nok til sikre alle områder som kan bli aktuelle å regulere.

Vi mener norske posisjoner burde være at myndigheter må ha tilgang på kildekode og algoritmer for å sikre det overnevnte og andre fremtidige hensyn. Innsynet kan gis etter domsavsigelse.

---

⁶ <https://www.wsj.com/articles/german-bundesbank-high-frequency-trading-can-worsen-flash-crashes-1477306280>

⁷ <https://www.politico.com/tipsheets/morning-trade/2016/02/lew-defends-financial-services-data-carveout-senate-to-vote-on-customs-bill-democrats-weigh-in-on-tpp-212657>

⁸ https://www.propublica.org/article/machine-bias-risk-assessments-in-criminal-sentencing?utm_source=suggestedarticle&utm_medium=referral&utm_campaign=readnext&utm_content=https%3A%2F%2Fwww.propublica.org%2Farticle%2Fmachine-bias-risk-assessments-in-criminal-sentencing

⁹ <https://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/news/googles-algorithm-shows-prestigious-job-ads-to-men-but-not-to-women-10372166.html>

Vennlig hilsen

Anniken Elise Storbakk
koordinator Handelskampanjen

Martine Kopstad Floeng
leder Attac, styremedlem Handelskampanjen